

Kommunal planstrategi 2022-2024

Samnanger kommune

Innleiing om kommunal planstrategi

Plan- og bygningslova § 10-1 stiller krav om at kommunal planstrategi skal utarbeidast av kommunen og vedtakast seinast eitt år etter at nytt kommunestyre har konstituert seg. Planstrategien skal oppsummera kommunen sitt planbehov, og rangerar kva planar kommunestyret ynskjer å prioritera utarbeidning eller rulling av i valperioden.

For inneverande kommunestyreperiode har det ikkje lukkast kommunen å få vedteke planstrategi innan fristen. Det står att inntil 2 ½ år før ny planstrategi skal vedtakast av neste kommunestyre.

Den kommunale planstrategien er eit hjelpemiddel for kommunestyret til å avklara kva for planoppgåver kommunen skal prioritera i valperioden for å møta kommunen sine behov. Eit viktig siktemål er å styrka den politiske styringa av kva planoppgåver som skal prioriterast. Arbeidet med kommunal planstrategi vil gje ei betre og meir systematisk vurdering av kommunen sitt planbehov slik at kommunen betre kan møta dei aktuelle utfordringane.

Planstrategien set eit sterkt fokus på at planlegginga skal vera behovsstyrta og ikkje gjerast meir omfattande enn nødvendig. Dette er også nedfelt i plan- og bygningslova § 3-1 tredje ledd om oppgåver og omsyn i planlegging etter lova.

Gjennom vedtaket av den kommunale planstrategien skal kommunestyret ta stilling til om kommuneplanen heilt eller delvis skal reviderast. Planstrategien er også eit eigna verkty for å vurdera kommunen sit plansystem, planressursar og samla planbehov i kommunestyreperioden knytt til kommunedelplanar, tema- og sektor(fag)planar.

Den kommunale planstrategien er ikkje ein plan. Kommunal planstrategi er følgeleg ikkje ein arena for å vedta mål og strategiar, men å drøfta utviklingstrekk i kommunen som samfunn og organisasjon som grunnlag for å vurdera planbehovet i kommunestyreperioden.

Planstrategien bør omfatta ei drøfting av kommunen sine strategiske val knytt til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringar, sektorane si verksemd og ei vurdering av kommunen sitt planbehov i valperioden.

Kommunen sitt plansystem

Målet med kommunane sitt plansystem er mellom anna å prøva å styra samfunnsutviklinga i ønskt retning gjennom langsigting tenking, gje grunnlag for gode og strategiske val, samordna mål- og ressursinnsats i kommunen og forankra ulike tema i politisk og administrativ leiing.

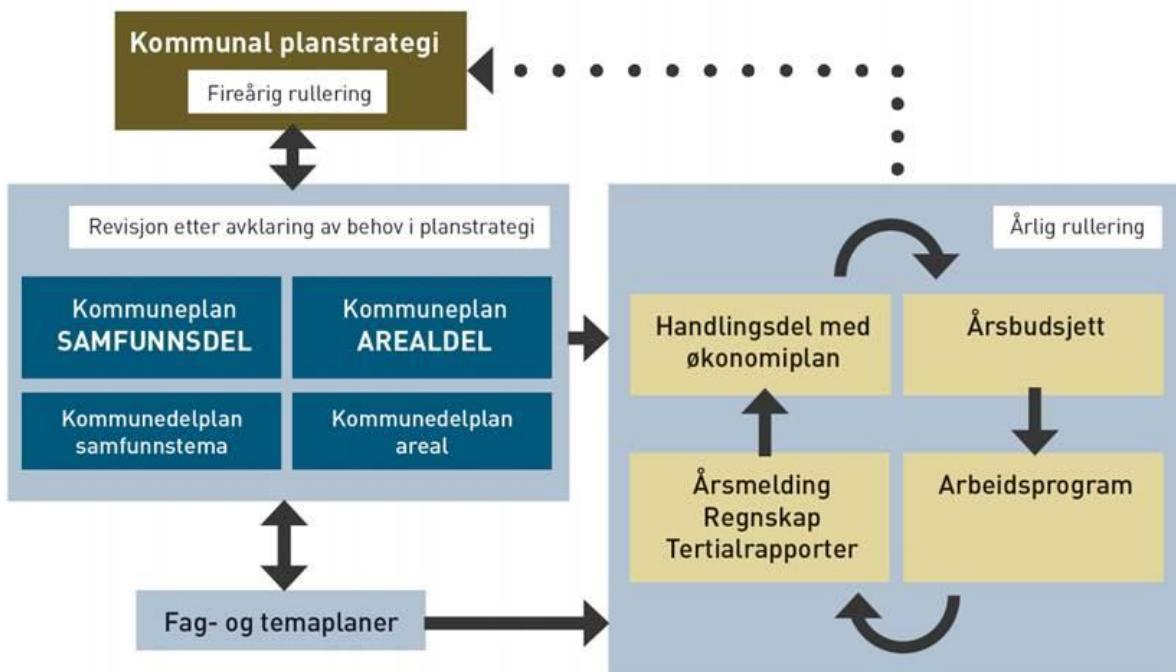
Planleggingsprosessane skal også styrkja samarbeidet mellom ulike faggrupper og sektorar, og få fram ulike relevante grupper sine interesser og kunnskapar gjennom deltaking og medverknad.

Kommunane har både lovpålagde og ikkje lovpålagde planoppgåver, dette gjeld både planoppgåver etter plan- og bygningslova og planlegging etter anna sektorlovverk. Andre planar må ein ha fordi dei er ein føresetnad for å få del i statlege tilskotsordningar. Ulike relevante plantypar som kan nemnast i samanheng med den kommunale planstrategien inkluderer kommuneplan, kommunedelplanar, reguleringsplanar, sektorplanar, temaplanar og handlingsplanar.

Kommuneplanen er Samnanger kommune sin overordna, langsigting plan, og det viktigaste strategiske styringsdokumentet. Kommuneplanen består av ein samfunnsdel (forkorting: KPS) og ein arealdel (forkorting: KPA), og har eit 12-årsperspektiv, men gjennom planstrategien skal det kvar fjerde år vurderast om det er behov for revisjon av planen.

Meir informasjon om kommunen sitt plansystem er å finna på heimesida:

<https://www.samnanger.kommune.no/innhald/plan-bygg-og-eiendom/Planlegging/>

Oppbygging av det kommunale plansystemet.

Mål i kommuneplanens arealdel og samfunnsdel

Kommuneplanen som styringsverktøy

Rådmannen si vurdering er at kommuneplanen sin samfunnsdel har mista noko merksemdu ettersom åra har gått. Likevel finn ein at tema, drøftingar og strategiar frå 2007 på mange område framleis har relevans til dei utfordringar me har opplevd dei siste 3 - 5 åra. Samfunnsdelen gav såleis viktige peikarar i arbeidet med revisjon av arealdelen som vart vedteken i 2018. Arealdelen var viktig å få revidert, og har lagt til grunn for mykje godt arbeid i etterkant.

Det er ei kjensgjerning at dersom kommuneplanen ikkje vert revidert, så vil det virke skadelidande på øvrig planarbeid. Den overordna planen skal gje oss samla retning, og sikre at innbyggjarane får den samfunnsutviklinga som dei ynskjer - difor er kommuneplanen særskilt viktig å få revidert så snart som råd.

Ordførar peikar på at det dei siste åra har vore mest fokus på arealdelen i kommuneplanen, Ein har fått regulert næringsareal i Børddalen. Samfunnsdelen har hatt mindre fokus knytt til kommunestyret sine vedtak. Likevel er opplevelinga at ein har drøfta mykje relatert til begge delane i kommuneplanen, og at det i samband med dette har blitt gjort viktige vedtak som t.d. utbygging på Skottabakken, og no sist fleirbrukshall på Lauskar. Opplevelinga er at kommuneplanen har vore aktuell i samband med m.a. oppstart av områdereguleringsplan på Bjørkheim.

Kommuneplanen sin arealdel 2017 - 2027.

Hovudmålet med planarbeidet er å få fleire folk til å bu i Samnanger, leggja til rette for fleire arbeidsplassar og å vidareutvikla eit samfunn som er godt å leva i. I eit klima- og miljøperspektiv blir det viktig å satsa på busetnad og næringsutvikling på dei rette stadane.

Samnanger hadde i førre kommuneplan ein tilsynelatande stor planreserve med byggjeområde spreidd rundt i kommunen. Fleire av byggjeområda var plassert i område der tilbodet var langt større enn etterspurnaden. I tillegg gjorde topografi, risikotilhøve og nærleik til dyrka mark at store delar av områda var lite eigna for utbygging.

Det er frå førearbeida spesielt tre mål som har gitt føringar for vala i planen. Desse er:

1. Flytta større delar av arealreserven mot sentrale område. Frå eit klima- og miljøperspektiv er det viktig å satsa på busetnad og næringsutvikling på dei rette stadane. Kommunen vil difor satsa på fortetting av eksisterande bustader i sentrale strøk, samt leggja til rette for moglegheit for nye byggjefelt i sentrale strøk.
2. Gje moglegheit for utvikling eller vedlikehaldsvekst i grendene. Det skal i utgangspunktet vera mogleg med vedlikehaldsvekst i kvar av Samnanger sine mange grender.
3. Det skal søkast løysingar som bidreg til å redusera tal på dispensasjonar og gjer det enklare å utføra mindre tiltak på bygd tomt.

Kommuneplanen sin samfunnsdel 2007-2017.

Visjon: Samnanger - der du vil leva og bu

Samfunnsdelen skal vera retningsgjevande for kommunen sin politikk i planperioden og utgjer grunnlaget for dei andre planane våre. Gjeldande samfunnsdel gjaldt for åra 2007-2017, og det er på høg tid å revidera den. Kommunen treng eit oppdatert kunnskapsgrunnlag, der politikarane må peike ut vidare kurs.

Satsingsdråpane og hovudmåla i samfunnsdelen kan forståast som strategiske retningsval:

- *Levekår* - Samnanger kommune skal vere eit attraktivt og livskraftig samfunn for alle innbyggjarane.
- *Bustad* - I Samnanger skal det finnast attraktive og varierte bustadtildel.
- *Arbeid/næring* - Samnanger kommune skal vere ein aktiv samarbeidspart med næringslivet for å styrka eksisterande verksemder og for å få etablert nye arbeidsplassar.
- *Infrastruktur* - Samnanger kommune sin innsats innan infrastruktur skal gje eit godt, trygt og framtidsretta tilbod.
- *Kommuneorganisasjon* - Samnanger kommune skal vera ein funksjonell og handlekraftig organisasjon.
- *Marknadsføring* - Gjennom aktiv marknadsføring skal Samnanger gjerast kjent.

Hovudmåla er i samfunnsdelen er konkretisert/operasjonalisert med delmål og konkrete tiltak.

Føremålet med den kommunale planstrategien er m.a. å setje fokus på dei planoppgåver kommunen vil starte opp, eller vidareføre, for å legge til rette for ei ynskt utvikling. Denne utviklinga er drøfta gjennom gjeldande kommuneplan (samfunnsdelen og arealdelen), jfr. satsingsdråpane over. Kommuneplanen sin samfunnsdel vert kommunen sitt overordna strategidokument som syner satsingsområda, strategiske målsettingar og vegval knytt til målsettingane.

Vurdering - revisjon av gjeldande kommuneplan (samfunns- og areadel)

Plan- og bygningslova krev at ein kvart 4. år vurderer behovet for revisjon av samfunnsdelen og arealdelen, gjennom arbeidet med planstrategien. Samfunnsdelen byggjer på kunnskapsgrunnlag, erfaringar og utfordingar som var aktuelle i 2007. Dette er no 15 år sidan, og det er behov for å oppdatere grunnlag og vurderingar. Kanskje vil fleire av dei strategiske vala ha relevans også i notid, men det vil likevel vere mange forhold som har endra seg.

Kommunestyret har under arbeidet med planstrategien gjort vedtak om at bustadsosial handlingsplan skal vera ein del av samfunnsdelen til kommuneplanen. Dette er i samsvar med innspel frå fylkesmannen om at sosial bustadutvikling og bustadsosialt arbeid som sosialt utjamnande tiltak bør forankrast i det vidare planarbeidet.

Vurderingar knytt til samfunnsdelen

I 10-åra framover vil kommunen få endringar i dei demografiske forholda som tilseier fleire eldre som lever lenger. Kommunen ynskjer å tilnærme seg denne utfordringa med eit positivt blikk; fleire eldre som lever lengre skal vere ein ressurs for samfunnsutviklinga vår. Samstundes peikar utviklinga mot at det vert færre i *gruppa barn og unge*, innbyggjarar i alderen 18 - 50 år. Sistnemnte gruppe er dei som skal ta del i arbeidslivet, stifte familiar m.m. Korleis den samla utfordringa skal møtast må drøftast og planleggast for.

Innbyggjarveksten har førebels stagnert på rundt 2500 pr. 31.12.22. Dette er til dels urovekkande fordi det som nemnt over er ein auke i talet eldre, medan det er ein tilbakegong blant yngre. På eit tidspunkt vil såleis det samla innbyggjartallet med ei slik utvikling gå raskare nedover. Samnanger kommune må planleggje for at fleire vil flytte til kommunen og busetje seg. Dette utfordrar oss på ei samfunnsutvikling på fleire plan som syt for at me er attraktive nok til at mange vil velje oss. Hovudtema vert bustadar, fritidstilbod, nærliek til sentrale funksjonar, evt. andre forhold som vert opplevd å gje livskvalitet. I kommunestyremøte 05.03.20 vart det vedteke at det i samfunnsdelen skulle takast med ei målsetjing om befolkningsvekst på 3 %.

Utvikling av tettstaden Bjørkheim vil vere ei sentral oppgåve for å kunne utvikle Samnanger. Å ha ei tettstad som både ivaretok dei som no bur og driv næring der, samstundes med at me skal gode tilbod for framtidige innbyggjarar, vil utfordre på retning og innhald. I tillegg er dette eit sentralt punkt langs fylkesvegen kor hyttefolk og andre som m.a. nyttar skianlegga er viktige for utviklinga. I dette arbeide må me samstundes balansere opp imot øvrige område i kommunen. Det eine treng ikkje utelukke det andre. Tysse vert også eit sentralt område for vidare planlegging og utvikling. Korleis kan ein til dømes sjå føre seg at begge stadane får ein positiv vekselverknad på kvarandre?

Næringsutviklinga i kommunen har behov for eit løft. Aktiviteten blant dei som i dag driv næring er god. Samstundes peikar dei (m.a. gjennom Samnanger næringsforum) på at det er eit stort behov for ei satsing innan området. Samnanger kommune har ein plassering som tilseier at det er råd å tenkje seg ein vekst i verksemder og arbeidsplassar. Samnanger kommune koplar denne satsinga til m.a. vekst i folketalet. Ei satsing vil aktualisere drøftingar kring framtidig arealbruk, evt. grøne næringar m.m.

Omdøme og posisjon i regionen vil verte viktig for at næringsliv skal ta del i den vidare utviklinga. I tillegg er omdøme avgjerande når folk skal vurdere å busetje seg i ein kommune. Det er fleire forhold i Samnanger som kan trekkest fram og arbeidast med for at kommunen skal kunne framstå som eit tilnærma førsteväl for personar/familiar som ynskjer å busetje seg. Utgongspunktet for at ein skal velje Samnanger er særskilt godt.

Samnanger kommune som organisasjon må i framtida vere innretta på eit vis som gjer at me kan leve på øvste hylle både på politisk nivå, men òg på tenestenivå til innbyggjarane. Me må vere eit hakk føre slik at me er klare til å leve når behova syner seg. Dette set krav til kompetanse, struktur og innhald.

Klima- og miljøutfordringar har sidan 2007 endra seg mykje. Samnanger kommune må ta del i den globale omstillinga som sikrar ei berekraftig framtid. For å klare dette må me kartleggje, drøfte og planleggje for ei framtid som lokalt byggjer opp under t.d. FN sine berekraftsmål. Samstundes har med nasjonale og regionale mynde i landet som syt for at det er sett i gong godt arbeid som også vår kommune skal kunne ta del i.

Rådmannen rår med dette til at kommuneplanen sin samfunnsdel vert revidert i planperioden.

Vurdering - arealdelen

Kommuneplanen sin areal del skal vere eit verktøy for å gjennomføre dei strategiar, mål og og vegval som er satt i samfunnsdelen gjennom disponering av areal og naturressursar. Gjennom arealdelen vert det vist i hovudtrekk kva dei ulike areala skal nyttast til. Det vert satt rammer og føresetnader for nye tiltak og ny arealbruk som kan iverksetjast. I tillegg kva viktige omsyn som gjeld for arealbruken.

Kommuneplanen sin areal del består av kart, føresetnadar og skildringar. Desse byggjer på samfunnsdelen frå 2007. Gjennom å gjennomføre ein revisjon av samfunnsdelen vil dette også utløyse behov for å revidere arealdelen.

Hovudutfordringar knytt til næringssatsing og bustadutvikling er sentrale område som samfunnsdelen vil måtte drøfte, og som vil ha direkte innverknad på arealdelen.

Rådmannen rår med dette til at kommuneplanen sin areal del vert revidert i planperioden.

Nasjonale forventningar og FN sine berekraftsmål

Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2019-2023.

Regjeringa skal kvart fjerde år leggje fram nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging for å fremje ei berekraftig utvikling i heile landet. Det går fram av plan- og bygningslova § 6-1. Dei nasjonale forventningane skal følgjast opp i arbeidet med planstrategiar og planar i fylkeskommunane og kommunane og ligg til grunn for dei statlege myndighetene sin medverknad i planlegginga.

Regjeringa legg vekt på at vi står overfor fire store utfordringar:

- å skape eit berekraftig velferdssamfunn
- å skape eit økologisk berekraftig samfunn gjennom mellom anna ein offensiv klimapolitikk og ei forsvarleg ressursforvaltning
- å skape eit sosialt berekraftig samfunn
- å skape eit trygt samfunn for alle

Regjeringa har bestemt at dei 17 berekraftmåla til FN, som Noreg har slutta seg til, skal vera det politiske hovudsporet for å ta tak i dei største utfordringane i vår tid, også i Noreg. Det er difor viktig at berekraftmåla blir ein del av grunnlaget for samfunns- og arealplanlegginga.

Alle dei nasjonale forventningane kan ein lesa i dette heftet:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-nn.pdf>

Regionale utfordringar

[vestland---utfordringar-for-fylket-og-kommunane.pdf \(vestlandfylke.no\)](http://vestland---utfordringar-for-fylket-og-kommunane.pdf)

Rapporten *Vestland - Utfordringar for fylket* (juni 2019) peiker på 10 hovudutfordringar:

1. Klimaomstilling
2. Balansert areal- og naturressursbruk
3. Gode transportsamband og smart mobilitet
4. Grøn konkurransekraft
5. Digitalisering av samfunnet
6. Relevant kompetanse og kunnskap
7. Attraktive stader og gode nærmiljø
8. Eit fornyande, profesjonelt og frivillig kulturliv
9. Eit likeverdig samfunn
10. Ungdom – trivsel og tilhøyre

Samnanger kommune vil oppleve at punkta over er samanfallande med dei utfordringar me sjølve opplever på kommunenivå. Det er difor føremålstenleg å sjå samfunnsutviklinga hjå oss i eit større bilet. Slik vil kunne dra vekslar på arbeid som går føre seg i øvrige vestlandskommunar, inkl. Vestland fylke.

FN sine berekraftsmål

I 2015 vedtok FN si generalforsamling 2030-agendaen for berekraftig utvikling. Agendaen har 17 utviklingsmål for å fremje sosial, miljømessig og økonomisk berekraft. FN sine berekrafstmål er verdas felles arbeidsplan, mellom anna for å sikre sosial rettferd og god helse og stansa tap av naturmangfald og klimaendringar. Måla skal visa veg mot ei berekraftig utvikling på kort og lang sikt.

FN sine berekraftsmål skal ligga til grunn for alt me gjer. Det er formulert 17 hovudmål med ei rekke delmål, og mange av desse er relevante å ta omsyn til i kommunen si daglege drift og forvalting. Berekraftsmåla som er mest relevante for oss er tekne med i folkehelserapporten, som utgjer grunnlagsinformasjonen til planstrategien. Me har også kopla måla frå kommuneplanen sin samfunnsdel med sine relevante berekraftsmål.

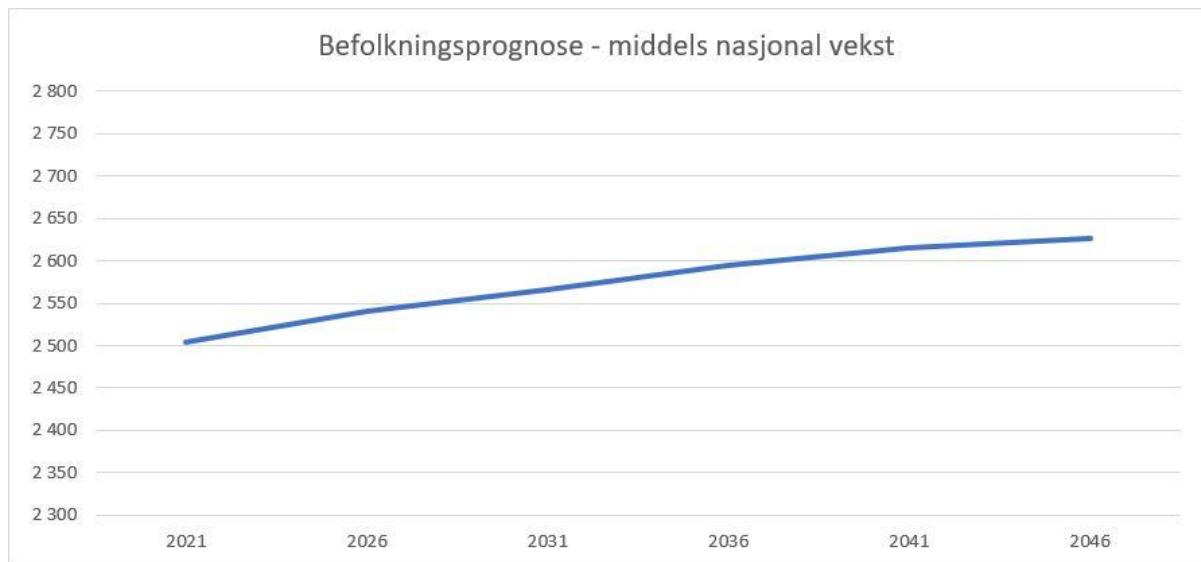
Ein kan lesa meir om berekraftsmåla på følgjande lenke: <https://www.fn.no/om-fn/fns-berekraftsmaal?lang=nno-NO>

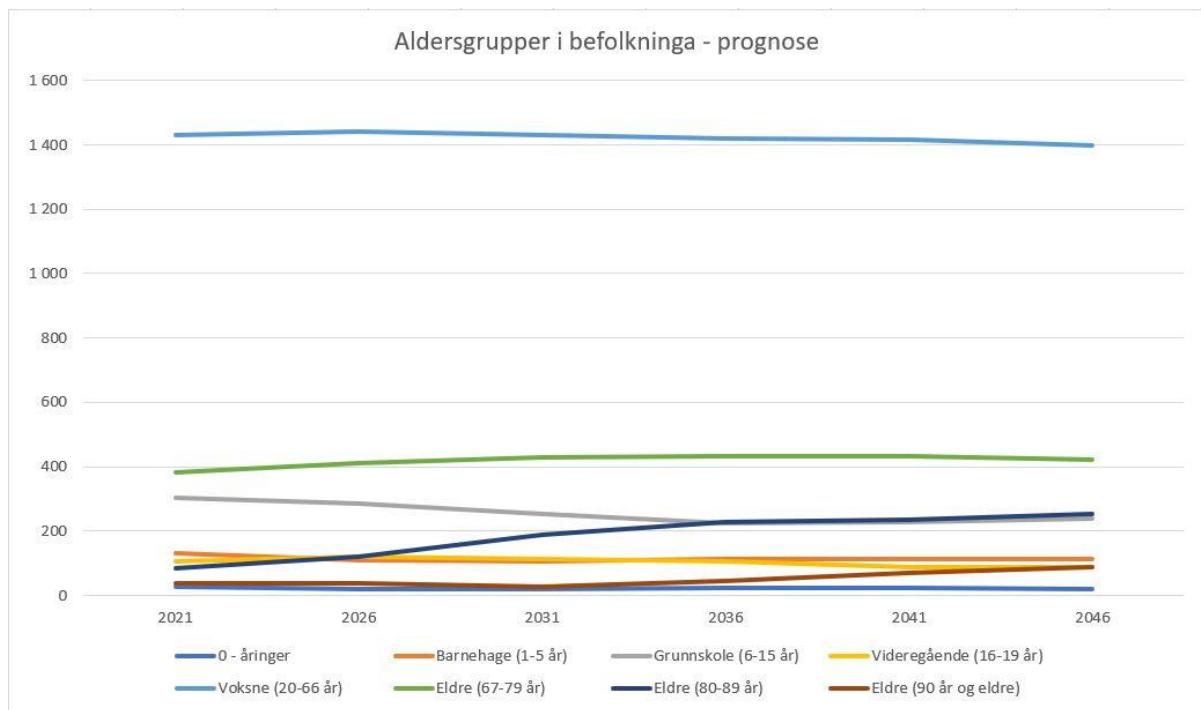
Befolkningsprognose og folkehelserapport

Befolkningsprognose for Samnanger

Befolkningsprognosar kan seie noko om kva behov for tenester som kan kome i framtida. Per 01.01.2022 var befolkninga i Samnanger 2501 personar. I følgje SSB sine framskrivingar vil me med middels nasjonal vekst auka folketalet til 2561 innbyggjarar i 2030 og til 2633 innbyggjarar i 2050.

Ut frå aldersprofilen i prognoseframskrivinga vil veksten og eit auka tenestebehov kome i aldersgruppa eldre (80-89 og over 90 år). Behovet for barnehageplass og grunnskuleopplæring vil verte redusert.

Oppdatert statistikk om befolkninga i Samnanger finn ein presentert i SSB si teneste [Kommunefakta](#).

Folkehelserapport for Samnanger

I følgje lov om folkehelsearbeid skal kommunen fremma folkehelsa innan dei oppgåver og med dei verkemiddel kommunen er tillagt, blant anna gjennom lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tenesteyting. For å kunne utføre desse oppgåvene må me vite korleis «det står til» med folkehelsa i kommunen.

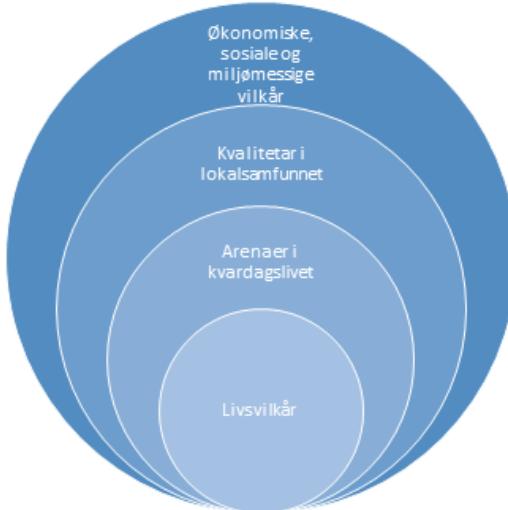
Samnanger kommune sin folkehelseoversikt vart utarbeidd i 2019, og skal ligga til grunn for kommunen sitt langsiktige folkehelsearbeid. Det skal vera med å danna grunnlag for arbeid med kommunal planstrategi, gje grunnlag for utarbeiding av andre kommunale planar, gje større forståing for årsakssamanhangar, støtta opp under lokale ressursar og fremja eit heilskapleg planarbeid.

[Folkehelserapport 2019-2023 for Samnanger kommune \(fullversjon\)](#)

[Folkehelserapport 2019-2023 for Samnanger kommune \(kortversjon\)](#)

Kva påverkar helsa vår?

OsloMet har utarbeidd ein modell som viser «laga» eller «dimensjonane» av forhold som verkar inn på helsa. Den innerste sirkelen tek føre seg påverknadsfaktorar som er grunnleggande for helsa. Ei rekke føresetnader for utvikling blir lagt allereie i mor sitt liv. Me er prisgitte den familien me vert fødd inn i, og dei oppvekstvilkåra som følgjer med, som bustad, nærmiljø, skule og vene. Dei vilkåra me veks opp i dannar grunnlaget for resten av livet, kva kunnskap me klarar å tilegne oss, val av fritidsaktivitetar, utdanning og levevanar. Det spelar òg inn på kva inntekt og arbeid me får, og kva bustadområde me bur i. Vidare spelar det inn på kva vilkår ein som føresette kan gje barna. Personlegdom, individuelle styrkar og svakheiter er ulikt fordelt, det er ikkje vist at desse er knytt til foreldre sin bakgrunn. Kvar av oss opererer innanfor rammene av eige liv. Livsvilkår er i denne samanheng individet sine moglegheiter for å kunne utnytte sitt potensial. Graden av heilskapleg tenking i sirklane rundt individet er med på å bestemme i kva grad dette potensialet vert nådd.

Modell som syner dimensjonane av forhold som verkar inn på helsa.

Korleis «målar» me status på folkehelsa i Samnanger kommune?

Noreg har slutta seg til dei 17 berekraftmåla til FN. Dette er globale mål for berekraftig utvikling fram mot 2030. Det bør difor vera eit mål for Samnanger kommune å ligga betre an enn landsnivået ved samanlikning av statistikkar.

Utviklinga i kommunen vår vil seia noko om me går i positiv eller negativ retning. Statistikken i folkehelserapporten er såleis eit grunnlag for dei vidare drøftingane:

Kva er årsaka til at det er slik hos oss? Kva vil konsekvensen for innbyggjarane vera? Og kva har dette å sei for kommunen vår?

Nokre av funna om befolkninga i folkehelserapporten

- Per 2018 er innbyggjartalet i Samnanger 2465. Framskriven befolkning visar at innbyggjartalet vil minka fram mot år 2040 til 2213 innbyggjarar. Det vil verta færre i aldersgruppa 0-44 år medan det vil verta fleire innbyggjarar frå 75 år og oppover. (*Nyare framskriving, som vist ovanfor, viser ei auke i folketetalet, likt for begge er ei auke innanfor same aldersgruppa -eldre*).
- Det er flest innbyggjarar i Samnanger er i aldersgruppa 45-64 år og tilsvarer 27%. Aldersgruppa 25-44 år er den nest største med 23%. Me har færre innbyggjarar frå 0-44 år enn landssnittet og fleire eller likt frå 45-90 år+.
- Per 2018 bur det 1186 kvinner og 1277 menn i kommunen. Talet fødslar har variert mykje dei siste åra frå 26 fødslar i 2015, 39 i 2016, 16 i 2017 og 30 i 2018.
- Forventa levealder til kvinner i Samnanger er 85 år og er 1,5 år lengre forventa levealder enn landssnittet. Forventa levealder for menn i Samnanger er 79,3 år og er lik landssnittet.
- 9,3% av innbyggjarane i Samnanger er innvandrarar eller norskfødde med innvandrarforeldre. Dette er 8 % lågare enn landssnittet og 5,2% lågare enn fylkessnittet.
- 63,5% av innbyggjarane er i yrkesaktiv alder frå 16-66 år. Me har noko færre i yrkesaktiv alder enn gjennomsnittet for landet og Hordaland fylke, men utviklinga i Samnanger har heldt seg stabil.
- Arbeidsledigheita i Samnanger er noko lågare enn i landet og fylket og utviklinga har vore stabil.
- Det er færre som skil og separerer seg i kommunen vår samstundes som det er fleire einslege 80 år+.
- Me har færre åleinebuande samanlikna både med fylket og landet. 47,3% av dei åleinebuande i kommunen er 75 år+.
- Det er færre barn av eineforsørgjarar i Samnanger samanlikna med landet og fylket.
- Statistikken visar at 80% av Samnangane har fullført VGS eller høgare utdanning per 2017 (30-39 år). Her ligg me 1% under landssnittet og 3% under fylkessnittet. Utviklinga i Samnanger vore negativ då me låg på 86% i 2014.

Dokument frå Folkehelseinstituttet (FHI)

[Folkehelseprofil 2021 for Samnanger kommune](#)

[Folkehelseprofil 2020 for Samnanger kommune](#)

Kommunalsjefområda sine vurderingar og planbehov

Helse og omsorg

Eining for helse

Eining for pleie og omsorg

Samnanger kommune vil i åra framover møta utfordringar knytt til demografisk utvikling og til rekruttering av kvalifisert personell. Stor vekst i tenestebehovet, fleire med demens, fleire med rus- og psykiske helseutfordringar, fleire unge og vaksne med omfattande, livsvarige hjelpebehov. Samnanger kommune har per i dag tilstrekkeleg med sjukeheimslassar og omsorgsbustader, men på grunnlag av forventa demografiutvikling og auke i demens vil ein trenge eit meir differensiert butilbod.

Folketal og folketalsprognosar for Samnanger kommune viser færre barn og unge i framtida, saman med låg folkevekst. Ca 1/4 av befolkninga er i aldersgruppa 50-64 år og ca 1/4 av befolkninga er 65-84 år. Talet på personar som er over 85 år er i dag ca 70, men dette vil stige markbart dei neste 10-20 åra. Talet på demente ligg i dag på 2,41 % av befolkninga og vil gradvis auka fram til 2040 og då ligga på 4,48 % av befolkninga.

Færre yngre og fleire eldre vil truleg skape utfordringar for Samnanger kommune. Kommunen har sjukeheimslassar, omsorgsbustader og personell til å drifta slik det er i dag, men ein kan forvente ein stor vekst i tenestebehovet grunna aldring og demens. Talet på skuleborn og unge går ned. Dette inneber at kommunen har behov for universell utforming, nytenking kring tenestetilbodet og planlegging av alders- og demensvenleg samfunn.

Med auka tenestebehov og mangel på kvalifisert helsepersonell som legar, spesialsjukepleiarar, sjukepleiarar og helsefagarbeidarar må kommunen planlegga omsorgsnivå, kva tilbod har kommunen og kva tilbod skal kommunen ha i framtida. Korleis skal ein drifta helse, omsorg og velferd? Skal kommunen drifta slik ein gjer i dag, må ein planlegga for butilbod og rekruttering av kvalifisert helsepersonell.

Teknologi kan gi større fridom for brukarane, men dei må kjenna at det er trygge og gode helse- og omsorgstenester. Nasjonale tal visar auke i rus- og psykiatrirelaterte lidinger. Problemstillingar knytt til rus og psykiatri er sentrale førebyggingsområde. For å oppnå god folkehelse i kommunen må innbyggjarane kjenna på tryggleik i tenestene. Ein må satsa på tidleg innsats, førebygging og ein god samanheng i tenestene for alle aldersgrupper.

Helse og omsorg har hatt det travelt og har jobba mykje med pandemi og smittevern dei siste åra, dette er eit fokus som ein må ta med seg vidare og sikra at ein har gode planar i kvar dagen og ved epidemi og pandemi som kan komma igjen.

Planbehov:

- Helse- og omsorgsplan, oppstart 2022.

Eining for livsmeistring

NAV Samnanger

Nasjonale utviklingstrekk viser aukande kostnader knytt til drivstoff, elektrisk straum og matvarer. I seinare tid har fleire husvære fått straumen stengt, det har ikkje skjedd på mange år. Det er store summar som skriv seg frå i haust og fram til no. Det viser seg at innbyggjarar ikkje kontaktar NAV før det er gått altfor lang tid, og at NAV då er siste utveg. På bakgrunn av dette vil ein tru at sosialbudsjettet vil stige. Dei statlege satsane til til sosialhjelp som dei fleste kommunar nyttar, inkl. Samnanger kommune, har ikkje stige sjølv om husholdningsutgiftene har stege. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har gjeve melding om at det er opp til kommunane å vurdere auke sosialhjelpssatsene.

NAV Samnanger har vurdert at det mellom anna på grunnlag av utviklingstrekk over kan vere betydeleg behov for økonomisk rådgjeving, men at mange kvir seg til å møte opp.

Det er mangel på kommunale sosiale bustader i kommunen. Sosialtenestelova seier at kommunen skal skaffe høveleg bustad, men pr i dag har me ikkje det. Det er behov for ein *bustadpolitisk plan* som viser behov og tiltak frå kommunen si side. Bustadpolitisk plan er også eit nytig verktøy for søknad om lån i Husbanken.

Det er mange unge (NAV handterer dei over 18 år) som slit, det er ei nasjonal trend. Dei fleste av dei i Samnanger kommune har AAP/UP og ikkje sosialhjelp.

Samnanger kommune har teke imot flyktingar frå Ukraina i 2022. NAV Samnanger har ansvar for å følgje desse opp gjennom introduksjonsprogrammet.

Planbehov:

- Bustadpolitisk plan

Barnevern

Nasjonalt er det aukande bekymring knytt til vald i nære relasjoner, spesielt mot barn og unge. Fleire kan oppleve dette i eit tid med korona, restriksjonar og nedstenging av samfunnet. Regjeringa oppmoda kommunane til å utarbeide handlingsplanar for arbeid med vald i nære relasjoner. Desse skal bidra til at me får eit større fokus på vald og overgrep, og at dei råka får eit tilrettelagt og heilskapleg tilbod. Handlingsplanen vil styrke kunnskapsnivået hjå tilsette i kommunen og vidareutvikle samarbeidet mellom faggrupper, sektorar og forvaltningsnivå.

Den nye barnevernreforma (2022) legg nokre økonomiske incentiver i forhold til korleis kommunen skal løyse oppgåver knytt til sårbarer born og unge. Den økonomiske fordelingsnøkkelen mellom kommune og stat er endra. Dette medfører auka utgifter for kommunen. Tilskotet til kommunen skal i større grad gå til det førebyggjande arbeidet kring born og unge. Kommunen må organisere seg tverrfagleg, med eit tydeleg fokus på tidleg innsats for å avdekke og setje inn naudsynt hjelp. Dette blir viktig for å unngå meir innngripande tiltak seinare, som til dømes plasseringar. Det er kanskje difor reforma vert kalla ei *oppvekstreform*. Ein må sjå utfordringar knytt til sårbarer born og unge frå eit større og meir tverrfagleg perspektiv.

Barnevernreforma set sterkt fokus på førebyggjande og sektorovergripande samarbeid.

Planbehov

- Utviklingsplan for barneverntenesta i Samnanger kommune. Arbeidet er igongsett 2021 og pågår.
- Plan for å førebyggje omsorgssvikt og åtferdsproblem. Arbeidet var vart igongsett febr. 2022 og pågår.

Pedagogisk-psykologist teneste (PPt)

PPt si vurdering er at det ikkje ligg føre konkrete planbehov frå deira side for perioden, men at dei vil bidra inn i arbeid knytt til helse og omsorg og oppvekst.

Oppvekst

Befolkningsprognosar syner nedgang i talet på barn og unge. Kommunen må gjere vurderingar med omsyn til effektiv utnytting av bygg.

Psykisk helse i barnehage og skule er i endring, og utviklinga syner behov for meir kompetanse og fleire hender.

Oppvekstsektoren er ein stor og viktig arbeidsplass i kommunen, med ca. 75 årsverk og eit budsjett på ca. 55 mill. Me har ambisjonar om å tilby lære plass kvart år i barne- og ungdomsarbeidarfaget og helsefagarbeidarfaget. Godt samarbeid med lokalt næringsliv med utplassering av elevar i valfag, arbeidsveka, og for vaksne som treng språktrening.

Byggefelt rundt skular gjer at ein sparer på skyssutgifter, noko som også vil vera meir berekraftig om elevane kan gå eller sykle til skulen. Skulane jobbar med å vera berekraftige gjennom bevisstgjering og opplæring.

Nasjonale føringer gjev retning om kva planar me treng i oppvekstsektoren for å ivareta oppdraget på ein trygg, framsynt og utviklande måte. Dette medfører vurderingar av behov for revisjon av eksisterande plandokument for oppvekst.

- Departementa (2020-2023): *Like muligheter i oppveksten (Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier)*
- Meld.St. 6 (2020): *Tett på- tidleg innsats og inkluderande fellesskap i barnehage, skole og SFO*
 - *Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderande praksis (udir.no pr 17.03.21)*
- Ny barnehagelov (01.01.2021) noko som førar til endringar i strategiplan for oppvekst, forskrift og handlingsplanar
- Ny lov om barnevern frå 2022, også kalla - ein oppvekstreform
- Gjeldane opplæringslov frå 1998 med endring 2020 (Ny opplæringslov kjem truleg i 2023)

Overordna føringer i skule og barnehage

- Fagfornyinga: Eit læreplanverk med tilrettelegging for meir forskingsbasert - og varierte/praktiske undervisningsformar med fokus på tilpassa opplæring, vurderingspraksis og skulemiljø
- Rammeplan og støttemateriell, barnehagemiljø, omsorg, leik og læring
- Kompetanseløftet med store endring i spesialundervisning og tilrettelegging
- Fokus på inkludering av alle i barnehage, skule og SFO
- Tverrfagleg samarbeid med eining for livsmeistring med fokus på lavterskel tilbod

Kompetanseheving i tråd med fagfornyinga og implementering av kompetanseløftet er viktig for å styrke laget rundt barnet/elevnen. Endringar innan spesialpedagogisk hjelp/undervisning gjer at det er sterkt ynsjeleg å byggja opp kompetansen ute i einingane. Dette er noko som vil føra til trong for auka for kunnskap innan fagfeltet spesialpedagogikk, og inkludering.

Rett kompetanse i skule og barnehage gjennom desentralisert kompetanseheving fram mot 2025 står sentralt. Dette vert kalla desentralisert kompetanseheving i skule (DEKOMP), regional kompetanseheving i barnehage (REKOMP) og Kompetanseløftet, der midlar vert fordelt gjennom Statsforvaltar/Midhordland kompetanseregion etter søknad om deltaking. Vassloppa deltek frå hausten 2021, dei andre barnehagane og skule truleg frå 2023.

Gjennom tverrfagleg samarbeid og vidareutvikling av kompetanse skal kommunen ivareta dei fleste spesialpedagogiske hjelpebehova i barnehage og skule. Sentrale politiske føringer legg opp til at hjelpen skal vera tettare på barn og unge i kvardagen, difor høgare spesialkompetanse på "golvet". Dette vil medføre endring i bemanning med vekt på fleire pedagogar/spesialpedagogar og eventuelt andre utdanninger som t.d vernepleiar og miljøterapeut. Kompetanseheving gjennom vidareutdanning og etterutdanning er ein kontinuerleg prosess i barnehage og skule som vil koste kommunen noko, sjølv om det er gode tilskotsordningar gjennom sentrale føringer og FN sine bærekraftsmål:

<https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/god-utdanning>

Satsingsområde i barnehage vert:

- språk og kommunikasjon
- kompetanseløftet med tilpassa tilbod som inkluderar alle
- barn sin rett til medverknad
- kvalitetssikring HMS-system

Samnanger barneskule har som utviklingsmål:

- inkludering og eit medvite elevsyn
- felles verdisyn
- innføring av fagfornyinga
- leksemedviten skule
- leseopplæring 1.-4. trinn
- SFO med aktive barn
- aktive elevar i eit godt læringsmiljø
- FN sine berekraftsmål

Samnanger ungdomsskule har som utviklingsmål:

- innføring av fagfornyinga med inkludering for alle
- vidareutvikla juniorforskarprosjekt

- grøn skule og betre utemiljø
- FN s berekraftsmål
- MOT - program for å styrke psykisk helse gjennom øvingar i det å ta gode val. Dette kostar pengar, men erfaringane er gode.

Vaksenopplæringa

Vaksenopplæring vert gjeve i tråd med gjeldande lovverk i opplæringslova § 4A (1998/2006), Integreringslova med forskrift (2021) og Lov om vaksenopplæring (01.01.2021).

- Norsk for minoritetsspråklege (statleg tilskot i 3 år)
- Grunnskule for vaksne etter § 4A som ikkje har gjennomført grunnskule før (kommunebudsjettet)
- Vaksne som treng opplæring i ulike fasar og bruk av hjelpemiddel t.d § 4A-13 (kommunebudsjettet)

Kommunen må fortløpende vurdera om den beste løysinga for vaksenopplæringa er å kjøpa tenester frå andre kommunar eller skape arbeidsplassar i eigen kommune ut i frå kvalitet og økonomiske konsekvensar.

Planbehov

- Sektorplan oppvekst, gjerne kalla "Kvalitet og meistring i barnehage og skule", oppstart 2023.
- Tilstandsrapport for barnehage og skule, årleg rullering
- Skule- og barnehagebruksplan, bør sjåast i samanheng med vurderingar omkring kommunen sin totale bygningsmasse og bruk av denne.

Samfunnsutvikling

Sektor for samfunnsutvikling si hovudoppgåve er å drive samfunnsutvikling gjennom planlegging av kommunen sin samfunnsplan og arealplan, samt andre temaplanar innan tekniske tenesteområde. For Samnanger er det viktig å få til ei effektiv planlegging gjennom kommunestyreperioden. Det har tidlegare vore ei utfordring å få til ein 4-årssyklys for planarbeidet med planstrategi, kommunen sin samfunnsplan og arealplan. Den viktigaste satsinga er å få til ei rullering av desse planane i tråd med lovverket. Bustadutvikling og vidare utbygging av vatn og avløpsnettet bør vera hovudsatsinga for kommunen denne valperioden.

Befolkningsutvikling og utfordringar

- Samnanger har dei siste åra opplevd ein beskjeden vekst i folketalet, og i følgje SSB sine framskrivingar vil me med middels nasjonal vekst auka folketalet til 2561 innbyggjarar i 2030 og til 2633 innbyggjarar i 2050. Prognosane seier også at det vert fleire eldre og færre yngre innbyggjarar, og dette er viktig å ha med seg når ein arbeider med samfunnsutviklinga.

Levekår og folkehelse

- Sektoren må sjå til at me driv ei samfunnsutvikling og planlegging som sikrar gode buminjø, gode møteplassar, trygg ferdslle for alle, tilrettelegging for fysisk aktivitet, medverknad i planlegginga.

Bustadbygging

- Etterspurnaden etter tomter for (eine-)bustader er større enn tilbodet. Kommuneplanens arealdel inneholder ei rekke utbyggingsområde, men me erfarer at private/grunneigarar ikkje går i gong med regulering av desse feltene. Me har til no i arealplanperioden berre hatt reguleringsplanar for enkelttomter, ikkje tilrettelegging for større felt. Kommunen bør sjå på moglegheiter for å stimulera til regulering.

Miljø og klima

- Me opplever at sakene me handsamar er stadig meir komplekse og krev eit oppdatert og godt kunnskapsgrunnlag. I mange tilfelle vert kunnskapsgrunnlaget innhenta av søker (eller tilsvarende), men i dei tilfelle der det ikkje er eit krav om nye utgreiingar kjenner me ofte at me burde hatt ei betre totaloversikt over verdiene me har, og kva påverknadsfaktorar som trugar natur og miljø i kommunen. Det bør vurderast om ein kan prioritera ressursar dei næreste åra til å innhenta eit betre kunnskapsgrunnlag om til dømes:
 - naturmangfold/naturtypelokalitetar/raudlisteartar
 - Vassdrag og kantvegetasjonsbelte
 - Strandsona langs fjorden
 - Samnangerfjorden som recipient for avløp
- Me har laga klimarekneskap sidan 2020.
- Økonomikontoret er i gong med å laga klimabudsjettråd i år av
- Det har dei seinare åra også blitt meir fokus på klimatilpassing
- Energi- og klimaplanen er gammal, og det kan vera eit alternativ å ta klimafokuset inn i samfunnsdelen, sidan dette er eit tema som grip inn i dei fleste sektorar av samfunnet.

Infrastruktur

- Samnanger kommune manglar ein hovudplan for framtidig utbygging av vatn og avløp.

Kommunal tenesteyting og forvaltning

- Digitalisering – både for å effektivisera sakshandsaminga og for å leva opp til forventningane til innbyggjarane som vil ordna mest mogleg av saka si digitalt heimafrå, men samstundes vera tilgjengelege for dei som treng det.
- Behov for kjøp av konsulenttenester og ekspertvurderinger.

Kommuneplanen sin samfunnsdel

Samfunnsdelen skal vera retningsgjevande for kommunen sin politikk i planperioden og utgjer grunnlaget for dei andre planane våre. Gjeldande samfunnsdel gjaldt for åra 2007-2017, og det er på høg tid å revidera den. Me treng eit oppdatert kunnskapsgrunnlag, der politikarane må staka ut kurset for kor kommunen skal gå vidare.

Samfunnet har endra seg mykje sidan samfunnsdelen vart utarbeidd og vedteken. Det er difor eit stort behov for eit heilt nytt plandokument. Denne planen må bli prioritert høgt i starten av kommunestyreperioden. Plan- og bygningslova krev at ein kvart 4. år vurderer behovet for revisjon av samfunnsdelen og arealdelen, gjennom arbeidet med planstrategien. I framtida vert det høgt prioritert i frå eininga si side å få ei systematisk rullering i tråd med lova.

Kommunestyret har under arbeidet med planstrategien gjort vedtak om at bustadsosial handlingsplan skal vera ein del av samfunnssdelen til kommuneplanen. Dette er i samsvar med innspel frå fylkesmannen om at sosial bustadutvikling og bustadsosialt arbeid som sosialt utjamnande tiltak bør forankrast i det vidare planarbeidet.

Planprosessen for ny samfunnsdel til kommuneplanen vert eit godt høve til implementera den nye rettleiarene frå kommunal- og moderniseringsdepartementet «[Veileder om barn og unge i plan og byggesak](#)» i eining for samfunnsutvikling. Samnanger kommune har eit aktivt ungdomsråd, og ein barn- og unge sin representant i administrasjonen, men gjennom samfunnsplanprosessen vert det behov for å involvera barn og unge i bygda meir direkte inn i planprosessen. Erfaringane frå dette vil me bruka til å bli enda betre på å involvera den unge befolkninga i kommunen i alle planprosessar.

Frå den nemnde rettleiarene (s. 7-8) kan me trekkja fram følgjande sitat om kvifor det er så viktig at barn og unge får ta del i planlegginga av samfunnet som dei er ein del av: «*God og gjennomtenkt planlegging er grunnleggende for at barn får trygge oppvekstvilkår og et godt utgangspunkt for god helse. Det må være enkelt og trygt å gå og sykle til skole, venner og fritidsaktiviteter, og det må finnes områder for fysisk utfoldelse. Det innebærer blant annet å legge til rette for gode og trygge møteplasser og aktivitetsfremmende omgivelser som gir varierte muligheter for sosialt samvær, lek og utfoldelse. Det må finnes arealer og steder der ulike aldersgrupper kan oppholde seg og utfolde seg. (...) Medvirkning fra barn og unge er en kilde til ideer og forslag som kan gjøre stedet mer spennende og attraktivt og mer tilpasset deres ønsker og behov. Aktiv deltagelse i samfunnsplanlegging og stedsutviklingsprosesser kan også bidra til at ungdommen får en mer positiv holdning til stedet og større lyst til å bo der i fremtiden.*»

Kommuneplanen sin arealdel

[Kommuneplanens arealdel](#) viser noverande og framtidig arealdisponering i kommunen. Han gjev rammer og vilkår for nye tiltak, ny arealbruk og kva omsyn som må takast. Saman med føresegndene er arealplankartet juridisk bindande.

Kommuneplanens arealdel er frå 2017/2018 og denne har me no gode erfaringar med bruken av, samt enkelte ting som bør justerast. Det har ikkje blitt gjort endringar for sjøarealet sidan 2012, då komunedelplan for kystsona vart vedteken. Kystsoneplanen vart i 2017 innbakt i eit felles arealplankart for heile kommunen sitt areal. Utvikling innanfor akvakulturnæringa har gjort at det er ynskje om enkelte endringar i arealet som er avsette til akvakultur i komuneplankartet. Det pågår no arbeid med ein komunedelplan for akvakultur, som vil inngå i arealplanen når den vert rullert.

Arealplanen har fungert godt som styringsverktøy for etablering av nye bustader i sentrale område, til beste for m.a. både klima og folkehelse. LNF-spreiddområda fungerer også bra til å styra plasseringa av enkelthus i grendene. Me har få førespurnader om frådelingar og bygging av bustadhus utanom LNF-spreiddområda.

I etablerte bustadområde der arealføremålet bustadområde går heilt til sjø, men med byggjegrense eit stykke ovanfor, er svært forvirrande for publikum. Dette bør ved neste rulling endrast til LNF nedom byggjegrensa, for å ikkje skapa byggjeforventning på stader der bygging ikkje er tillede. Vidare er det i sentrale strøk ein del naust og ubygde nausttomter som ligg innanfor desse nemnde bustadområda, dette gjer det svært vanskeleg for administrasjon og politikarar å stå i mot utbyggingspresset på strandsona. For dei områda som er sette av til naustføremål, men med krav om reguleringsplan, ser me at det ikkje vert starta opp reguleringsplan. Det ligg inne for få nausteininger i kvart område til at det svarar seg å laga reguleringsplan. Dette fører så til eit ynskje om dispensasjon frå reguleringsplankravet.

Det er hausta svært gode erfaringar med føresegna som gjev høve til å byggja mindre tiltak på bustadtomter i LNF-område, utan å søkja om dispensasjon. Dette frigjer mykje kapasitet hos byggjesakshandsamar. Ved neste rullering av arealplanen bør me utgreia om dette er ei føresegn som også kan høva å bruka på fritidsbustadtomter.

Før neste rullering av arealplanen bør me få ta del i NVE si pågåande skredfarekartlegging. Dei aktsemdområda som ligg føre er basert på svært grove høgdekart, og er ikkje treffsikre nok. Det fører ikkje berre til ekstrakostnader til geologvurdering for utbyggjarar, men ein kan også risikera at små, lokale skredfareområde ikkje er fanga opp. Risiko er sjølvsgart avklart innanfor nye byggjeområde, men i gamle byggjeområde, der det framleis ligg resttomter er dette ikkje nødvendigvis avklart.

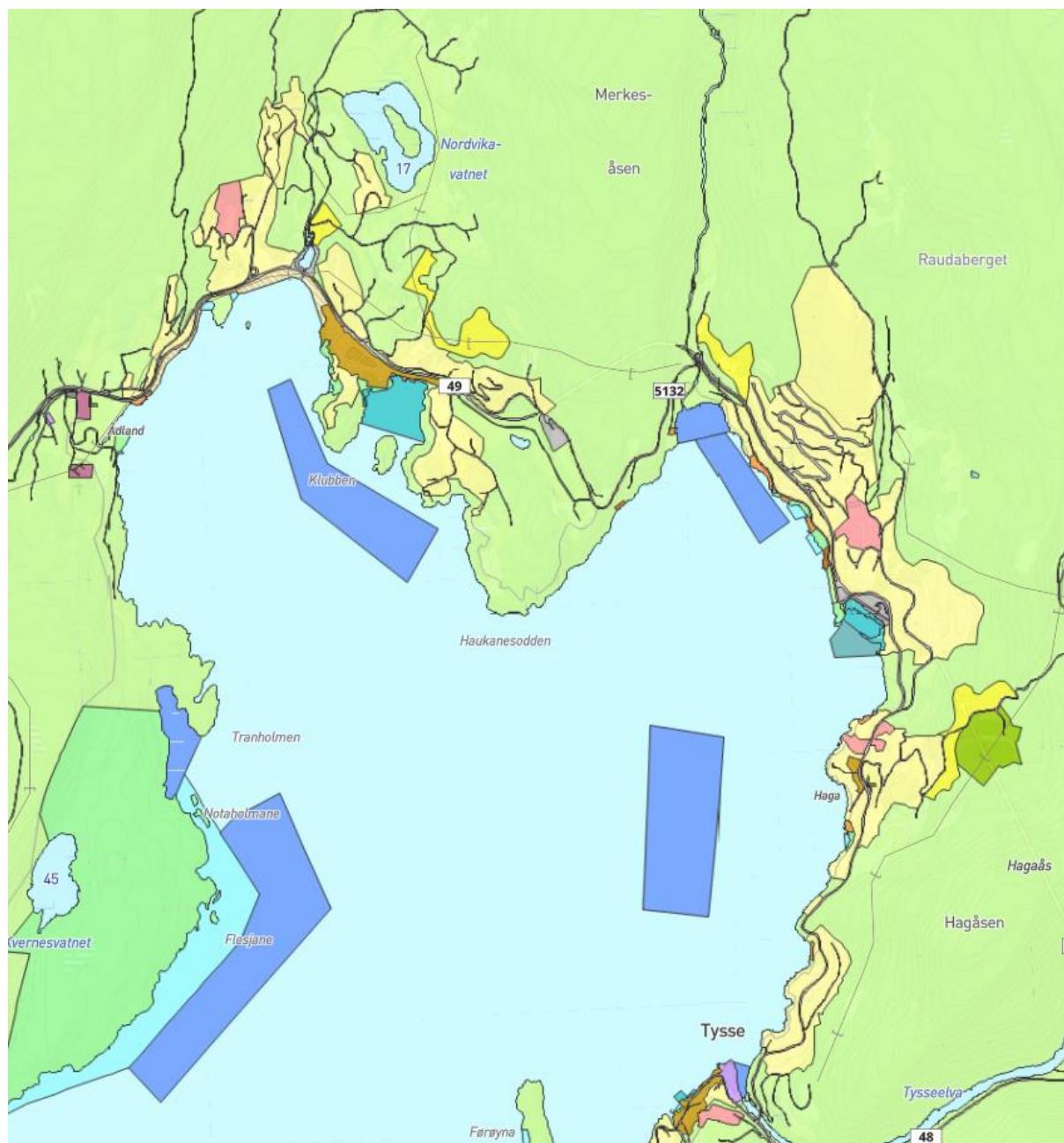
Føresegne om byggjegrenser langs vassdrag ser ut til å fungera etter intensjonen, som er å verna bygningar og andre nye tiltak mot flaum og skred langs vassdraga, og for å ta vare på naturverdiane knytt til vassdraga og kantvegetasjonen.

Kommuneplanens arealdel vart ved førre rullering utarbeidd utelukkande med eigne ressursar. Dette er enormt ressurskrevjande, og planleggjaren får i periodar ikkje høve til å utføra vanleg sakshandsaming, samt at prosessen tek svært lang tid. Ved neste rullering må det stillast fleire ressursar til disposisjon for gjennomføring av arbeidet.

Langsiktig arealbruk

Ut i frå klima- og miljøomsyn vert det i kommuneplanens arealdel lagt opp til fortetting og nytableringar i og rundt eksisterande befolkningskonsentrasjonar i området frå Haga til Nordbygda. Hovudvekta vil koma rundt Bjørkheim.

For å styra den langsiktige arealbruken ved neste rullering på ein enda betre måte, vil det vera eit godt grep å oppdatera kunnskapen og informasjonen me har om miljø- og landbruksverdiane i kommunen. Dette inkluderer t.d. dyrka mark, naturtypelokalitetar, raudlisteartar, vassdrag med kantvegetasjonsbelte, funksjonell strandsone m.m.

Figur 1. Langsiktig arealbruk – utsnitt av kommuneplankartet rundt sentrale delar av Samnanger. Gul farge (mørk og lys) er bustadområde, brun er sentrumsområde, raud er offentleg føremål.

Heile kommuneplankartet er å finna på følgjande lenke: <https://kommunekart.com/?urlid=23b9c0fa-8ea7-496b-bb9a-ed0ad9b6edfa>

Samfunnstryggleik

Overordna risiko- og sårbarheitsanalyse er ikkje eigentleg ein plan, men arbeidsprosessen liknar mykje på ein planprosess, og det er også høve til å utarbeida analysen som ein kommunedelplan, jf. Rundskriv H-5/18 Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling.

Gjeldande overordna analyse vart vedteken i 2019. Det er laga ein gjennomføringsplan for oppfølging av avdekt risiko og sårbarheit i kommunen. Tiltaka skal vera utførte innan utgangen av 2020.

I tråd med lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret med tilhøyrande forskrift om kommunal beredskapsplikt, skal den heilskaplege ROS-analysen reviderast minimum kvart fjerde år, medan den overordna beredskapsplanen skal reviderast årlig. Tilsvarande skal òg andre krav til kommunane sitt samfunnstryggleiks- og beredskapsarbeid i høve sektorlovgjevinga følgjast opp, t.d. innan brann og redning, helse og omsorg, HMS m.v.

I tråd med Statlege planretningsliner for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning skal «*kommunal og regional planstrategi omtale behovet for oppdatering av eksisterende eller utarbeiding av nye planer, i lys av forventede klimaendringer og tidligere uønskede naturhendelser.*»

Samnanger sin klima- og energiplan er frå 2010, og denne har behov for revisjon. Planen er vinkla mot energibruk og samfunnet sin klimapåverknad, ikkje klimaendringane sin påverknad på samfunnet. Me tek og sikte på å ta inn klimaplanen som ein del av komande rullering av samfunnsplanen. [Klimaprofil for Hordaland](#) har følgjande oppsummering av venta klimaendringar:

- **Nedbør og flaum:** *det er venta vesentleg auke i episodar med kraftig nedbør både i intensitet og førekomst. Dette vil også føre til meir overvatn. Det er venta fleire og større regnflaumar.*
- **Stormflo:** *som følgje av havnivåstiging er det venta auke i stormflonivåa.*
- **Skred:** *faren for jord-, flaum- og sørpeskred aukar som følgje av auka nedbørsmengder. Med eit varmare og våtere klima vil snøgrensa bli høgre, og regn vil oftare falle på snødekt underlag. Dette kan redusere faren for tørrsnøskred, og auke faren for våtsnøskred i skredutsatte område. Det er ikke venta at klimaendringane vil auke faren for fjellskred vesentleg.*

Klimaplanen bør ved revidering vinklast med eit større fokus på klimarisiko og -tilpassing, då dette er fråverande i dagens plan. Det er i dag berre den overordna ROS-analysen som omhandlar desse tema, og til ei viss grad arealplanen. NVE har spelt inn at me bør vurdera behovet for ein overordna temoplan for overvatn.

Reguleringsplanar

Område- og detaljreguleringsplanar som kommunen ynskjer å få utarbeidd vert kjøpt inn frå eksterne konsulentar, då dette er svært omfattande og detaljert arbeid som kommunen ikkje har avsett eigne ressursar til. Det vert lagt vekt på eit tett samarbeid mellom kommuneplanleggjar og konsulent slik at arbeidet som vert utført er i tråd med kommunen si bestilling.

Områdeplan for Bjørkheim - revisjon pågår, venta ferdig i 2023.

Bustadutvikling og infrastruktur

Det er behov for å utvikle nye bustadområde i kommunen og konsentrasjonen bør kome i Bjørkheimsområdet. Bjelkavika er eit attraktivt og eigna område til bustadar som er i tråd med kommuneplanen. Ei slik utbygging kan skje ved å stimulere og legge opp til eit samarbeid mellom kommunen og utbyggjarar. I mindre distriktskommunar er det er ofte knytt ein viss risiko for tap med å

bygge nye bustader. Spleislag mellom kommunen og utbyggjar kan vera ei løysing for å få til ei bustadutvikling, og særskilt for å få ei sosial bustadutvikling.

Det er og behov for ei vidare utbygging av vatn og avløp rundt i Bjørkheimsområdet og vidare til Ådland. Det er særskilt behov for vidare utbygging av avløpsnettet. Kommunen har og ein del gamalt vatn- og avløpsnett i frå Ytre-Tysse til Haga-området som det er behov for å rehabiliter.

Landbruk

Samnanger kommune har felles landbrukskontor med Tysnes og Bjørnafjorden kommunar. Sistnemte er vertskommune for samarbeidet. Kontoret skal svare på dei utfordringar me står ovanfor lokalt - og internasjonalt. T.d. ser ein at det kjem globale verknadar relatert til miljøutfordringar, krigen i Ukraina, fleire menneske på jorda.

Landbrukskontoret har starta opp prosjekt som omhandlar å vere sjølvforsynt i 100 dagar. Dette er eit tiltak knytt til å sikre merksemrd rundt beredskap/mattilgong. Prosjektet vart presentert for kommunestyret 07.04.22.

Jordbruksområdet/dyrkbart areal er under press grunna øvrige arealbehov i kommunane. Samstundes er det krevjande å vere landbrukar i somme område. Ulike faktorar spelar saman og utfordrar.

Følgjande vedtak vart fatta i kommunestyret 7. april 2022:

Samnanger kommune skal laga ein landbruksplan der ein eigen jordvernstrategi er ein viktig del. Arbeidet med denne planen vert fastlagt i den kommunale planstrategien. Samnanger kommune søker om tilskot til å laga ein jordvernstrategi når midlar til dette vert lyste ut.

Det er viktig å kunne kartlegge status for oversikt og innsikt. Slik kan Samnanger kommune ta gode val som framover sikrar eit landbruk i tråd med det som er ynskt. Landbruksareal/-aktivitetar skal bidra til ein heilsakleg utvikling av kommunen kor ulike interesser skal sameksistere og spele kvarandre gode. Landbruk er i høgste grad også næringsverksemrd. Ein landbruksplan må difor også vekselvirke med næringsplanen.

Styringsgruppa for Bjørnafjorden landbrukskontor har i møte den 8. mars 2022 lagt fram ønskje om at landbrukskontoret byrjar arbeidet med å laga ein felles temoplan for landbruk for dei tre kommunane. Temaplanen vil vera eit felles, strategisk styringsverktøy der kommunane kan utarbeida sine eigne handlingsplanar. Styringsgruppa vil fungera som prosjektgruppe for planen. Arbeidet må byrja med å avklara mandat, mål og innhald. Situasjonskildring, utgreiing av driveplikt, kartlegging av oppgåver og strategiar for heile næringa for åra framover vil vera viktig innhald i planen. Nokre overordna mål bør vera å sikra jordressursene og sørga for mest mogleg areal i drift. Mandatet må behandlast av alle kommunane. Relevante vedtak og planar som er gjort i kommunane som vedkjem landbruk, vil gå inn i arbeidet og danna grunnlag for framlegg til mandat.

Næring

Samnanger kommune har mange innbyggjarar som pendlar ut av kommunen for å komme seg på arbeid. Det er relativt få/små verksemder i kommunen, noko som i liten grad gjev grunnlag for at fleire

kunne hatt arbeidsplassen sin her. Tilgang på arbeidsplassar er ofte knytt til kvar folk vel å busetje seg. Det er såleis grunnlag for å løfte fram næringsutviklinga med omsyn til innbyggjarvekst/tilflytting.

Det er i dag fleire verksemder lokalisert i/nær industriområdet i Rolvsvåg. I tillegg finn ein mykje aktivitet på Bjørkheim, noko i Eikedalen, samt interesse knytt til Børdalen. Landbruket representerer ein viktig del gjennom si næring, sjøområda er tekne i bruk, og øvrige små/større føretak syt for mykje spennande aktivitet på ulike lokasjonar rundt i kommunen.

Utfordringa er å mellom anna få utvikle eit større og meir robust næringsliv som kan bidra til tettstadutvikling, fleire arbeidsplassar og miljø som kan trekke på synergiar. Her kan ei gjere seg tankar om kva moglegheiter som ligg i det å vere ein omlandskommune til Bergen. Regionen har eit godt og mangfaldig næringsliv. Nye næringar skal utviklast i åra framover - kva skal Samnanger kommune sin posisjon vere i dette biletet?

Samnanger kommune kan gjennom aktiv og målretta næringsutvikling søkje å vidareutvikla aktuelle næringsområde som i dag er aktive, eller som har potensial for aktivitet/utvikling. Det er behov knytt til å få marknadsført moglegheit i kommunen, inkludert moglegheiter som kan identifiserast og utviklast framover.

Me kan initiere innanfor gründerveksem og me kan knytte relasjonar/kontakt med aktørar som i dag ikkje har vurdert Samnanger som ein aktuell kommune å etablere seg i. Kommunen bør kunne ta på seg ei tilretteleggjarrolle. Grunna små forhold, og eit avgrensa næringsliv, er det behov for at kommunen tek ei aktiv rolle. Kva *det* skal innebere bør komme fram i ein strategisk næringsplan. Denne bør vere fundert på gode analysedata slik at strategiske val vert godt forankra. Det er særskilt viktig å samarbeide tett med næringslivet i både planprosessen og i den påfølgjande gjennomføringa.

Det er nærliggande å sjå framtidig næringsutvikling opp mot arealbruken i kommunen. Revisjon av kommuneplanen bør difor skje samstundes med utarbeiding av næringsplanen.

Planbehov

- Kommuneplanens samfunnsdel. Oppstart 2022.
- Kommuneplanens arealdel. Oppstart 2023.
- Overordna risiko- og sårbarheitsanalyse. Oppstart 2023.
- Trafikksikringsplan. Revisjon er starta opp 2022, venta ferdig i løpet av året.
- Områdereguleringsplan for Bjørkheim m/fleirbrukshall. Under arbeid, venta ferdig 2023.
- Hovudplan for framtidig utbygging av offentleg vatn og avløp. Oppstart 2023.
- Landbruksplan med jordvernstrategi. Oppstart 2022/2023.
- Strategisk næringsplan (ny) 10 års perspektiv med handlingsprogram (2 - 3 års perspektiv).

Økonomi og organisasjon

Økonomiavdelinga

Det er sentralt å fokusere meir på korleis økonomifunksjonen vert knytta tettare opp mot strategisk utvikling av kommunen. I tillegg har kommunen har eigarinteresser i ulike selskap - korleis kan me best forvalte denne eigarskapen framover vert eit prioritettingsområde. Kommunen skal også drive ein effektivt økonomifunksjon i det daglege - korleis sikre at dette skjer?

Premissdokument (skal handsamast årleg i kommunestyret i juni) legg føringer for budsjett og økonomiplanarbeidet som vert arbeidd med på hausten. Å sikre at desse prosessane vert forankra på strategisk nivå (kommunalsjefnivå) vil bidra til ei overordna tenking kring samfunnsutviklinga i kommunen. Dei fleste val me skal gjere har ein økonomisk konsekvens. Økonomi skal vere eit strategisk verktøy som arbeider saman med øvrige ressursar.

Me skal sikre at me har oversikt og strategiar for korleis me skal forvalte eigarskapen vår i ulike selskap/samarbeid. Det bør skje gjennom ei eigarskapsmelding. Her vil me også forankre kommunikasjon, rutinar for rapportering til kommunestyret m.m.

For å drive effektivt og føremålstenleg er det naudsynt at styringsdokumenta avdelinga legg til grunn er i tråd med kommunestyret sine ynskje. Jamnleg revidering og problematisering er ein god veg å gå for å oppnå dette. Ikkje alle behova som er lista opp under er planar, men dei er i høg grad retningsgjevande. T.d. vil ei eigarskapsmelding også inkludere strategiske drøftingar og val for dei selskapa Samnanger kommune har interesser i. Strategiar er igjen tett knytt til mål - som ein må planleggje for å nå.

Evt. kompetansebehov i avdelinga vil bli knytt til HR-funksjonen og strategisk kompetanseplan.

Planbehov (inkl. reglement)

- Årleg premissdokument
- Årleg budsjett og rullering av økonomiplan
- Finansreglement (2015). Revisjon hausten 2022
- Økonomireglement (2002). Revisjon hausten 2022
- Eigarskapsmelding. Ny melding vert påbyrja 2022.

HR-avdelinga

HR-funksjonen vår skal både ha ei strategisk og ei operativ tilnærming til dei tilsette.

Strategiperspektivet inneber ei tilnærming som seier at dei tilsette er den viktigaste ressursen me som organisasjon rår over. Gjennom å setje fokus på alle dei ulike fasane i eit tilsettingsforhold - frå rekruttering til avslutning av arbeidsforholdet - vil me gjennom ulike HR-aktivitetar kunne forvalte denne ressursen slik at trivsel og produktivitet vert høgast mogleg - og mest mogleg i tråd med kommunen sine overordna strategiar og mål. HR-ressursen skal såleis innrettast med føremål om å samvirke med øvrige ressursar for å oppnå kommunen sine mål.

Det operative perspektivet omhandlar alle dei daglege aktivitetane som vert utført for at drifta skal gå rundt.

Det kommunale arbeidslivet er stadig i endring. Nokre endringar skjer fort. Dette kan omhandle teknologiutvikling, endringar i tenesteleveranse, nye måtar å organisere arbeidet på, og andre innovasjonsløysingar som snur opp ned på forståinga me hadde i går. Det går føre seg prosjekt og utviklingsarbeid kor føremål er forbetringar. Dei tilsette vil framover oppleve at me er meir og meir knytt til resten av verda, jfr. t.d. klimautfordringar, FN sine berekraftmål m.m.

Samnanger kommune sin samla kompetanse er god. Likevel vil det vere behov for å sikre at me har *rett* og *tilstrekkeleg* kompetanse også i åra som kjem. Nokre av oss må få bygd *på* den kompetansen me har. I tillegg må me har forståing for kva slag ny kompetanse me må skaffe oss for å møte framtidige

utfordringar. Korleis skal me t.d. møte teknologi-/IKT-utfordringane, innovasjonsbehova, behov knytt til helsetenestene (inkl. pleie og omsorg) m.m.

Alt dette kan me søkje å tilnærme oss gjennom systematisk strategisk arbeid. Avdelinga vil møte utfordringa med å igongsetje arbeidet med strategisk kompetanseplan hausten 2022. Målet er å få ferdigstilt denne innan utgangen av 2023. Samstundes med dette vil det jamnleg bli gjort revideringar av ulike retningsliner og reglement knytt til personalområdet.

Planbehov

- Strategisk kompetanseplan m/ handlingsprogram (ny). Oppstart hausten 2022, ferdigstilling des. 2023.

Kultur, frivillighet og folkehelse

Befolkningsutvikling og sammensetning

Per fjerde kvartal 2021 bur det 2 501 innbyggjarar i kommunen. Den forventa utviklinga er at me blir 2 561 innbyggjarar innan 2030 og 2 633 innan 2050. Utifrå aldersprofilen i prognoseframskrivinga vil veksten og eit auka tenestebehov kome i aldersgruppa eldre. Det vert fleire eldre og færre unge.

Levekår og folkehelse

Einsemd blant eldre er ei generell folkehelseutfordring. Her må me bidra til at folk kan koma seg til aktivitetane og at me får fanga opp dei som er einsame. Me vil få eit auka behov for frivillig innsats for eldre i åra framover.

I følgje ungsundersøkinga brukar ungdomsskuleelevar i Samnanger meir tid heime og meir tid på skjerm enn landssnittet. Me veit at mange er sosial på nett og gjennom «gaming», men dette kan også vera ein årsak til einsemd utanfor det digitale livet. Det er bekymringsfullt at Samnanger kjem dårligare ut enn landssnittet på viktige moment som trua på at ein får eit lykkeleg liv og nøgd med eiga helse. Det er særskild tankevekkande at det er fleire ungdommar i Samnanger som er mykje plaga av einsemd enn landssnittet og har mange psykiske plagar.

Det er langt færre ungdommar i Samnanger enn i resten av landet som meiner tilbodet av idrettsanlegg i nærområdet er bra, tilbodet av lokale der ein kan treffa andre unge på fritida er bra eller syns kulturtilbodet er bra. Ungdom i Samnanger er mindre nøgd med lokalmiljøet.

Miljø og klima

Det er ingen universelt utforma turstiar i Samnanger slik at menneskjer med nedsett funksjonsevne kan koma seg ut i naturen.

Utfordringar innanfor kommunen sine tenesteområde

Samstundes som stadig fleire nasjonale, regionale og kommunale tenester vert digitalisert er ca. 14% av den norske befolkninga over 16 år ikkje-digitalisert. Kommunane må ta jobben med å syte for digital kompetanse hos sine innbyggjarar.

Behovet for fleire frivillige vil auka behovet for koordinering av frivillig innsats. Det kan vera/verta ei utfordring for innbyggjarane å veta kva som er eit kommunalt tenesteområde, og ikkje er det.

Det er ei utfordring å «halde kontakten med» unge vaksne. Etter at elevar er ferdig med ungdomsskulen har me ikkje ein sikker plattform å nå dei gjennom lengre.

Reforma «Leva heile livet» legg opp til auka behov for frivillig innsats for eldre i åra som kjem. Auka frivillig innsats vil truleg auka behovet for koordinering av frivillig innsats. Det vil òg verta viktig å stadfeste kva som er kommunale tenesteområde, eventuelt kva som *ikkje* er det.

Resultat frå ungdataundersøkinga peikar på at me bør rette merksemda vår mot ungdom og unge vaksne og finne ut kvifor ein er mindre nøgd med sentrale faktorar som påverkar helsa i Samnanger enn i landet elles. Korleis ungdom opplever tida på ungdomsskulen har ringverknader for om dei ønskjer å etablere seg i Samnanger kommune etter enda studietid. Ungdom og unge vaksne bør prioriterast i arbeid med kulturplan for kommunen.

Auka digitalisering av statlege, regionale og kommunale tenester medfører eit ansvar i å gjera alle innbyggjarane våre kompetente til å bruka tenestene. I 2022 gjennomfører me prosjektet Dighjelpen med mål om å auka digital deltaking og kompetanse. Kommunen bør laga ein strategi for åra framover som sikrar tilstrekkeleg digital kompetanse både hos innbyggjarar og tilsette.

Kommunen må ha ein plan for anlegg for fysisk aktivitet for å kunne søke om spelemidlar.

Planbehov 2022-2024

- Plan for friluftslivets ferdelsårer. Oppstart 2021, ferdigstilla innan 2022.

Tentative planbehov 2024-2027

- Kommunedelplan for kulturminne 2012-2020. Revisjon 2024-2027.
- Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2014-2024. Årleg rullering. Revisjon 2024-2027.
- Kulturplan for Samnanger kommune 2009-2013 (2020). Revisjon 2024-2027.
- Rammeplan for Samnanger kulturskule 2016. Revisjon 2024-2027.
- Plan for frivillighet. Ny plan 2024-2027.
- Digitaliseringsstrategi

Servicesenteret

Statlege-, regionale-, fylkeskommunale- og kommunale tenester vert utvikla og gjort meir digitale. Det vert lagt opp til at brukarane sjølv skal finne fram til informasjonen dei ønskjer via ulike digitale kanalar. Dette gjer til at innbyggjarar som ikkje oppdaterer seg på digitale verktøy fort “fell av lasset” og forskjellen vert større enn tidlegare då alt var på papir og sendt pr. posten. Fleire eldre og fleire framandspråklege innbyggjarar er verdt å nemna i denne samanhengen.

Servicesenteret må tilpasse seg utviklinga, og helst vera i forkant der det er mogleg. Tilsette må vera oppdaterte på ny teknologi for å kunna gje god rettleiing til innbyggjarane i den digitale jungelen. Samstundes må det skapast rom og møtepunkt for ikke-digitale innbyggjarar som også fortener god hjelp og rettleiing.

Gjennom planarbeid bør det drøftast i kva tempo kommunen skal digitalisere tenester og kva tiltak som skal innførast i for å få god effekt. Det kan også vera ein tanke å prioritera tiltaka slik at dette vert synleg

for alle. Planarbeid må også trekkjast inn i arbeidet med budsjett og økonomiplan for å få eit langt perspektiv. Arbeidet må sjølv sagt også samsvara/ sjåast på saman med planar og tankar som Digitalisering og Innovasjon i IKT-samarbeidet vårt har.

Det er også ei endring, særleg dei siste åra, i at kommunen får fleire telefonar/e-postar og besøk frå innbyggjarar med store psykiske utfordringar. Arbeidsgjevar må difor kurse og ruste dei tilsette ved servicesenteret for slike utfordringar på ein heilt annan måte enn tidlegare. Plan for kompetanseheving vil kunna verta dekka gjennom HR.

Det er ein tendens at me får fleire innsynskrav, samt at dei innsynskrava me får er meir krevjande å handsame enn før. Ved å arbeida mot å verta ein meir “Open” kommune kan dette truleg begrensast noko ved at innbyggjarane finn meir informasjon via sikre kanalar.

Planbehov 2022 - 2024:

- Arkivplan
- Digitaliseringsstrategi

Tentative planbehov 2024 - 2027:

- Alkoholpolitiske retningsliner/, handlingsplan

Kommunen sitt samla planbehov

For Samnanger er det viktig å få til ei effektiv planlegging gjennom kommunestyreperioden. Det har tidlegare vore ei utfordring å få til ein 4-årssyklys for planarbeidet med planstrategi, kommunen sin samfunnsplan og arealplan. Målet for komande folkevaltperiode er å få til dette utan at det skal gå på bekostning av eit godt samspel med private lokale interesser, med statlege og fylkeskommunale organ.

For å få til ei god samfunnsutvikling nærmeste åra er det særskilt behov for å vidareutvikle område som er sett av til bustad- og næringsområde i arealplanen. For å stimulere til medverknad og framtidig utvikling vert det viktig å få gjennomført revisjon av samfunnsdelen og av arealdelen, i tillegg til områdeplanen på Bjørkheim komande år. Regulering av nye bustadområde kan skje i kommunalt initiativ eller i regi av utbyggjarar. Målet er å få til rett plan til rett tid samtidig som ein får til gode prosessar og brei medverknad.

Revisjonar og utarbeidinger som kan gjerast internt av den einskilde eining kan setjast i gong og prioriterast ut i frå einingane sine behov. Dette bør inngå som ein del av rådmannen sin internkontroll. Større planarbeid som det må setjast av mykje tid til eller løvvast ekstra midlar til vert lista opp i tabellen under. Det er desse planane som må inngå i økonomiplanen og kommunestyret sitt årshjul.

Planarbeid	Forventa ferdig 2022	2022	2023	2024	Ansvar	Merknad
Kommunalsjefområde samfunnsutvikling						
Kommuneplanar						
Planstrategi	X		X	X	Samfunnsutvikling	
Samfunnsdelen		X	X		Samfunnsutvikling	
Arealdelen			X	X	Samfunnsutvikling	
Overordna risiko- og sårbarheitsanalyse (ROS)			X		Samfunnsutvikling	Vedteke 2019. Lovpålagt revisjon minst kvart 4. år
Trafikksikringsplan 2022- 2025		X			Samfunnsutvikling	Er starta opp i 2022
Landbruksplan med jordvernstrategi		X	X		Bjørnafjorden landbrukskontor	Varsla oppstart 2022/2023
Kommunedelplanar og temaplanar						
Kommunedelplan for	X				Samfunnsutvikling	

Kommunal planstrategi 2022-2024

akvakultur i sjø						
Hovudplan for framtidig utbygging av offentleg vann og avløp.		X			Samfunnsutvikling	
Reguleringsplanar						
Område-reguleringsplan for Bjørkheim m/fleirbruksstasjon	X	X			Samfunnsutvikling	
Kommunalsjefområde oppvekst						
Temaplan for pedagogisk utvikling	X				Oppvekst	Oppstart 2022, arbeidet pågår
Sektorplan oppvekst		X			Oppvekst	
Tilstandsplan for barnehage og skule	X	X	X		Oppvekst	Årleg rullering
Skule- og barnehagebruksplan	X	X			Rådmannen	Må sjåast i samanheng med øvrige kommunale bygg, felles plan
Kommunalsjefområde økonomi og organisasjon						
Premissdokument	X	X	X		Økonomi	Årleg rullering
Budsjett og økonomiplan	X	X	X		Økonomi	Årleg rullering
Finansreglement (2015)	X				Økonomi	Revisjon
Økonomireglement (2002).	X				Økonomi	Revisjon
Eigarskapsmelding.					Økonomi / juridiske tenester	Ny
Strategisk kompetanseplan	X	X			HR	Ny
Plan for friluftslivet sine ferdselsårer	X				Kultur, frivillighet og folkehelse	
Arkivplan	X	X			Servicekontoret	

Kommunal planstrategi 2022-2024

Digitaliseringsplan		X		Servicekontoret	
Alkoholpolitiske retningslinjer m/ handlingsplan			X	Servicekontoret	
Kommunalsjefområde helse og omsorg					
Helse- og omsorgsplan	X	X		Helse og omsorg	
Bustadpolitisk plan		X		NAV	
Utviklingsplan for barneverntenesta i Samnanger kommune	X	X		Barnevern	Oppstart 2021, arbeidet pågår.
Plan for å førebyggja omsorgssvikt og åtferdsproblem	X			Barnevern	Oppstart 2022, arbeidet pågår.